

OD NORME DO UPORABE

2

Zbornik radova sa znanstvenoga skupa
Od norme do uporabe 2
održanoga 28. i 29. rujna 2018. godine
na Filozofskom fakultetu u Osijeku

Uredila Maja Glušac

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Hrvatska sveučilišna naklada

OD NORME DO UPORABE 2

Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 28. i 29. rujna 2018. godine
na Filozofskom fakultetu u Osijeku

Izdavači

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb

Za izdavača

Loretana Farkaš
Anita Šikić

Uredništvo

Vlasta Rišner, Maja Glušac, Jadranka Mlikota

Izvršna urednica

Jadranka Mlikota

Recenzenti

Ljiljana Kolenić, Ivo Pranjković, Marija Znika, Sanja Zubčić

Korektura sažetaka na engleskom jeziku

Goran Schmidt

Tisak

Krešendo, Osijek
Tiskanje dovršeno u ožujku 2020.

©Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska sveučilišna naklada i autori, 2020.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji drugi način reproducirati bez pismenog dopuštenja nakladnika.

ISBN 978-953-314-130-5 (Filozofski fakultet Osijek)

ISBN 978-953-169-429-2 (Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb)

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 141222068.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

OD NORME DO UPORABE 2

Zbornik radova sa znanstvenoga skupa
Od norme do uporabe 2
održanoga 28. i 29. rujna 2018. godine
na Filozofskom fakultetu u Osijeku

Uredila
Maja Glušac

Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Hrvatska sveučilišna naklada
Osijek – Zagreb, 2020.

SADRŽAJ

RIJEČ UNAPRIJED	7
------------------------------	---

PLENARNA IZLAGANJA

Milica Mihaljević <i>Osobni podstil – nazivlje i razvoj u prvoj polovici 20. stoljeća</i>	11
Lana Hudeček <i>Administrativizmi u rječniku (na primjeru Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika)</i>	53

JEZIČNA STILIZACIJA ADMINISTRATIVNIH TEKSTOVA – OD VINODOLSKOGA ZAKONIKA DO SUVREMENIH ADMINISTRATIVNIH TEKSTOVA

Vlasta Rišner <i>Od administrativne nehotičnosti do novinsko-časopisne hotimičnosti</i>	79
Teodora Fonović Cvijanović, Vanessa Vitković Marčeta <i>Naša sloga između administrativnoga i publicističkoga stila</i>	109
Lidija Bakota <i>Jezična i stilsko obilježja Živobrana, glasila Zagrebačkog društva za zaštitu životinja, na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće</i>	141
Vladimira Rezo <i>Neke značajke sintakse zakonskih tekstova druge polovice 19. stoljeća</i>	180
Jadranka Mlikota, Ana Lehocki-Samardžić <i>Jezik administrativno-poslovnih tekstova u gramatičkom priručniku Ehrenhöfera i Vidovicsa Horvát Nyelvtan</i>	196
Maja Glušac, Amra Hodžić <i>Prilozi sa sufiksima -ce, -ice i -imice</i>	223

Lana Hudeček
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
lhudecek@ihjj.hr

ADMINISTRATIVIZMI U RJEČNIKU (NA PRIMJERU HRVATSKOGA MREŽNOG RJEČNIKA – MREŽNIKA)¹

Prethodno priopćenje

UDK 811.163.42'38
811.163.41'374
004.031.1

U radu se pokazuje kako obradi administrativizama pristupaju suvremeni hrvatski jednojezični rječnici te kako joj se pristupa u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku*. Činjenica da je riječ o korpusno utemeljenome rječniku izvorno pisanomu za mrežu (*web-born*), otvara brojne mogućnosti koje tiskani rječnici nemaju. U izlaganju se pokazuje kako se one primjenjuju za rječnički opis administrativizama, i to ne samo leksičkih nego i sintaktičkih, te za opis pragmatičkih činjenica (npr. hiperljubavnosti) povezanih s pojedinim žanrovima administrativnoga stila. Kako je riječ o normativnome rječniku, nezaobilazno je i pitanje normativnoga statusa administrativizama, odnosno određivanje je li koji administrativizam poželjna ili nepoželjna značajka administrativnoga stila i načina označivanja toga statusa u *Mrežniku*.

Ključne riječi: administrativizam, administrativni funkcionalni stil, e-leksikografija, e-rječnici, mrežni rječnici, *Hrvatski mrežni rječnik*, *Mrežnik*

¹ Rad je izrađen u okviru projekta *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* (2016–06–2141), koji u potpunosti financira Hrvatska zaklada za znanost.

1. UVOD

U hrvatskim se jednojezičnim rječnicima administrativizmi, riječi ili izrazi tipični za administrativni stil, donose nesustavno i označuju oznakama *admin*, *prav.* i/ili *fin.* U pravilu je riječ o nazivima koji pripadaju području prava ili financija. Tako je riječ *stavka* u značenju ‘rubrika u knjigovodstvenim knjigama’ u Šonjinu rječniku označena kao *fin.*, u *Hrvatskome jezičnom savjetniku* kao *adm.*, *knjigov.*, *prav.*, a na *Hrvatskome jezičnom portalu* u tome značenju nema nikakve oznake. Ostale riječi i izrazi obuhvaćeni nazivom *administrativizam* u pravilu se ne donose. Osobito se ne donose administrativizmi koji se ne ostvaruju na leksičkoj razini. Tako se tipični administrativizam *biti dužan* ne označuje nikakvom oznakom; u Šonjinu rječniku donosi se značenje ‘obvezan’, na HJP *biti dužan* navodi se u frazeološkome bloku sa značenjem ‘imati dužnost, imati obvezu’. U jezičnim se priručnicima i na savjetničkim portalima također govori uglavnom o pravnome ili financijskome nazivlju, u pravilu s normativnoga aspekta ili sa širega leksičkog aspekta (*strana* ili *stranka* (u sudskome sporu); *regulatorna* ili *regulativna agencija*; *radnik* ili *djelatnik*; *molba* ili *zamolba*; *spisak*, *popis* ili *lista*; *isti* ili *taj*; *licelični* ili *osoba/osobni*; *instrumenti* ili *propisi* itd.). Od administrativizama koji se ostvaruju na drugim jezičnim razinama u savjetničkoj se literaturi spominje problem dopune prijedloznoga izraza *u vezi* / *u svezi* (+ genitiv/instrumental) te složenoga veznika *s obzirom da* / *s obzirom na to da*, *bez obzira što* / *bez obzira na to što*. U kontekstu administrativne uporabe spominje se općenito pasiv, neki pleonazmi i dekompozicija predikata.

U daljnjemu se tekstu opisuje kako se obradi administrativizama, koji se uzimaju u najširem značenju – kao jezične jedinice koje su karakteristične za administrativni stil, pristupa u osnovnome modulu *Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika*, koji se izrađuje u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.² Taj se korpusno utemeljeni rječnik temelji na *Hrvatskoj jezičnoj riznici* te na korpusu *hrWac*, koji su pretraživi s pomoću alata *SketchEngine*. U okviru projekta izrađene su skice riječi (*WordSketches*) za hrvatski jezik, koje omogućuju dobivanje pregleda o značenju i sintaktičkim osobitostima riječi u korpusu. Skice riječi

² Projekt *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* uključuje 3 modula: osnovni modul namijenjen odraslim govornicima hrvatskoga jezika, modul za učenike nižih razreda osnovne škole te modul za osobe koje uče hrvatski kao drugi i strani jezik.

olakšavaju i uvid u pragmatičke značajke riječi te uvid u kontekste u kojima se ona u određenome značenju upotrebljava.

Primjer skica riječi za riječ *list* pokazuje npr. da su dvorječni nazivi – administrativizmi – *rodni list* (s 2141 potvrdom) i *vlasnički list* (s 2087 potvrda) na visokome šestome i sedmome mjestu po čestoci sveza i kolokacija strukture *pridjev + list* (nešto su manje potvrđene kolokacije *vjenčani list* (528), *posjedovni list* (490), *jamstveni list* (450), *putni list* (448), *krsni list* (353)) te da se na visokim mjestima po čestoci pojavljuju kolokacije strukture *glagol + list* (A): *izdati list* (139), *izvaditi list* (111) te koordinacija *rodni list i domovnica / domovnica i rodni list* (83). Daljnjom se pretragom najčešćih sveza dobivaju podatci o kolokacijama u kojima se najčešće pojavljuju. Na slici 1. pokazuje se isječak skica riječi za svezu *vlasnički list*.

vlasnički list (noun)
Croatian Web (hrWaC 2.2, ReLDI) freq = 2,087 (1.49 per million)
(list-n filtered by vlasnički-a)

list: koga-što 27.07	list: imenica_iza_prijedloga	list: glagol_ispred_prijedloga	list: koordinacija 6.76	list: biti_kakav? 0.96
izvaditi 23 5.74	u-s X 172 8.24	za-s 110 5.27	kupoprodajni 6 6.70	uredan 6 6.79
predočiti 9 5.45	na-s X 72 3.45	na-s 37 1.77	izvedak 4 7.71	list: a-koga-coga 0.86
priložiti 8 5.19	za-s X 38 1.82	za-s 29 1.39	uporahan 7 7.29	četverosoban 4 11.87
ishoditi 6 5.15	iz-s X 27 1.29	u-s 27 1.29	kopija 6 6.61	list: koga-čega 0.67
posjedovati 22 4.02	po-s X 22 1.06	bez-s 17 0.81	građevinski 6 4.77	ticati 5 0.31
dostaviti 8 3.63	bez-s X 21 1.01	od-s 16 0.77	ugovor 8 3.96	list: oba u genitivu 0.29
dobiti 87 2.48	za-s X 15 0.72	nar-s 9 0.43	list: particip 3.93	posjedovni 4 8.25
nemati 40 1.78	do-s X 11 0.53	iz-s 8 0.38	etažirati 12 0.74	vlasnički koordinacija 6.61
zatražiti 5 1.72	nakon-s X 4 0.19	umjesto-s 5 0.24	ovjeriti 9 6.19	posjedovni 25 11.60
dobivati 7 1.34	list: veznik 16.67	po-s 4 0.19	uertati 5 5.82	dozvola 11 5.63
čekati 6 1.24	niš 6 0.55	o-s 4 0.19	priložiti 4 5.34	ugovor 10 4.28
imati 176 1.11			vjenčati 4 4.80	dokumentacija 4 3.85
tražiti 16 1.07		list: subjekt_od 7.43	izdati 7 3.76	vlasnički: kako-kada? 5.03
pokazati 7 1.01		glasiti 11 4.41	list: u genitivu n 3.02	odnosno 13 0.79
uzeti 5 0.39		dokazivati 4 3.03	častica 4 4.78	vlasnički: u genitivu-a 1.77
donijeti 5 0.14		sastojati 4 1.51	nelicrtnina 14 3.89	knjiga 7 5.72
			stan 10 3.15	
			kuca 6 1.89	
			list: a-koga-što 1.68	
			sav 4 0.19	

Slika 1. Isječak iz skica riječi za svezu *vlasnički list*

Iako je *Mrežnik* rječnik koji se temelji na korpusu, a nije korpusom vođen (dakle, korpusne činjenice analiziraju leksikografi koji konačno odlučuju o tome koje

će činjenice ući u rječnik), čestoća kolokacija ključna je činjenica pri odlučivanju o tome hoće li koju svezu ili čestu kolokaciju navesti u rječniku.³

2. OBRADA ADMINISTRATIVIZAMA U MREŽNIKU

Građa se u *Mrežniku* obrađuje po gramatičkim i semantičkim skupinama, odnosno prije početka obrade rječničke građe izrađeni su popisi pojedinih gramatičkih i semantičkih skupina kako bi se osigurala ujednačenost obrade (obično jedan obrađivač ili jedna skupina obrađuje jednu skupinu).

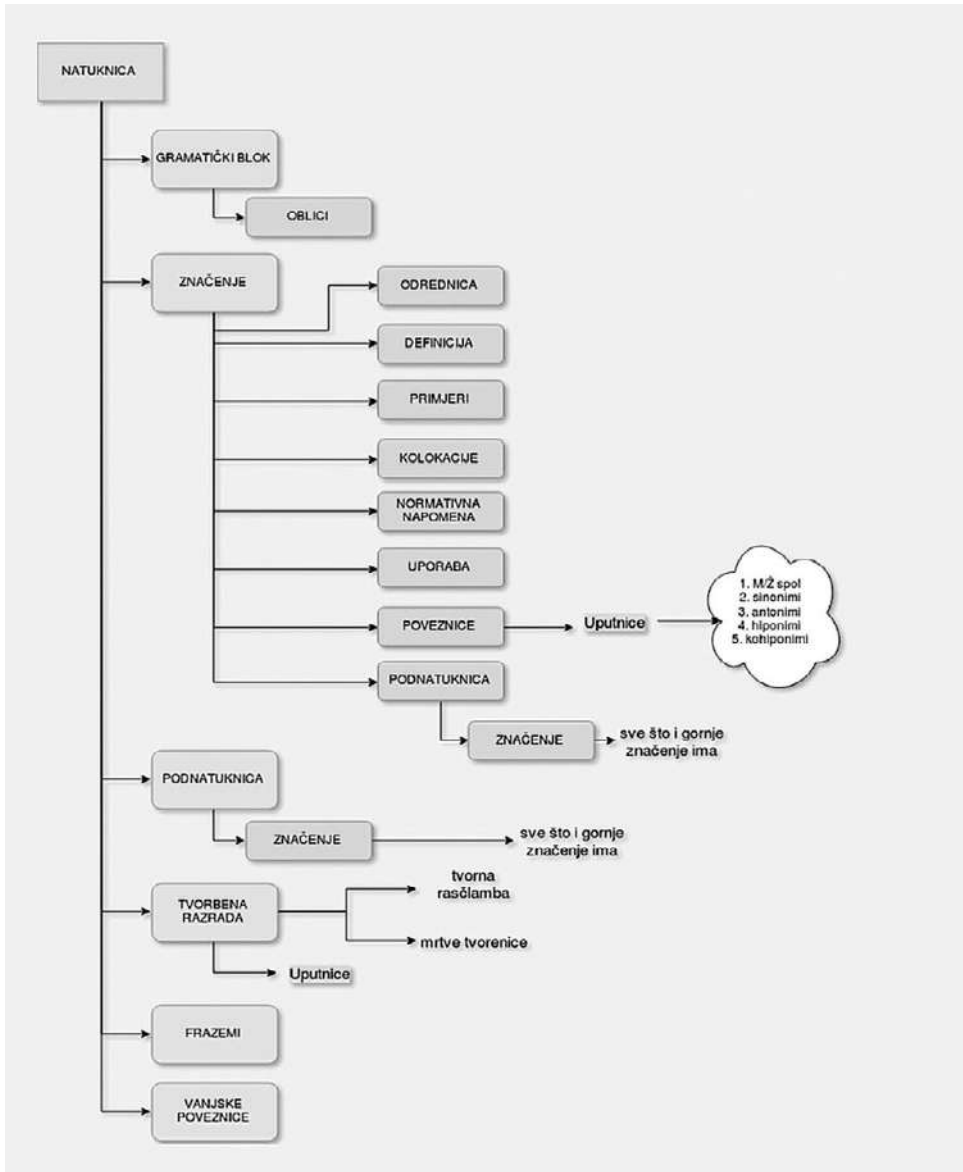
Jedna su od takvih skupina i administrativizmi (također i žurnalizmi). Građa za obradu administrativizama temeljno je prikupljena iz ovih izvora:

- *Jezičnoga savjetnika (jezicni-savjetnik.hr)*
- jezičnih savjetnika i rječnika
- literature o administrativnome stilu i nazivlju
- zbirke savjeta službe za jezične savjete IHJJ-a (koja uključuje i savjete upućene hrvatskoj prevoditeljskoj službi Europske komisije u Bruxellesu i Luxembourg)

te se stalno dopunjuje prema pokazateljima u obradi (podatci iz skica riječi).

Za potrebe *Mrežnika* uspostavljena je rječnička struktura u programu za leksikografsku obradu *TLexu* (slika 2).

³ Podatci koje omogućuje korpusna pretraga otvaraju i mnoga leksikografska pitanja, od kojih je jedno i pitanje redoslijeda navođenja značenja.

Slika 2. Struktura osnovnoga modula *Hrvatskoga mrežnog rječnika – Mrežnika*

Administrativizmi koji se ostvaruju na leksičkoj razini (u pravilu nazivi) donose se kao natuknice (jednorječni administrativizmi) ili podnatuknice (dvorječni i višerječni administrativizmi) i obrađuju uz oznaku područja u kojemu se pojavljuju kao i sve ostale rječničke jedinice. Administrativizmi koji pripadaju drugim jezičnim razinama komentiraju se u rubrici *Uporaba*. Bez obzira na razinu na

kojoj se administrativizam pojavljuje, odnosno na to je li riječ o leksičkome ili sintaktičkome administrativizmu, u rubrici *Normativna napomena* daje se napomena o njegovu normativnome statusu.

2.1. Normativni status administrativizma

Normativni se status administrativizma opisuje u rubrici *Normativna napomena*. Komentira se npr. odnos *institucionalni/institucijski* (s. v. institucionalni, institucijski), *isti/taj* (s. v. isti), *regulatorni/regulativni/regulacijski* (s. v. regulatorni, regulativni, regulacijski), uporaba pasiva uvedenoga izrazom *od strane* (s. v. strana), prijedloga *putem* (s. v. putem), *strana/stranka* (s. v. strana, stranka), konstrukcija *u članku 5, stavak 7.* (s. v. članak, stavak). Normativne napomene u *Mrežniku* povezane su s jezičnim savjetima koji se donose u *Jezičnome savjetniku* (jezicni-savjetnik.hr). Od toga da se savjeti s tih stranica izravno prikazuju u *Mrežniku* uz pojedine natuknice ili uz pojedina značenja odustalo se zato što se tim stranicama donose tipski jezični savjeti te je zaključeno da je za potrebe rječnika bolje dati savjet upravo za riječ koja zanima korisnika. Stoga se normativne napomene koje postoje na stranicama jezicni-savjetnik.hr prilagođuju pojedinoj natuknici u *Mrežniku*, a ako na tim stranicama nema savjeta koji bi mogao biti prilagođen za *Mrežnik*, savjet se sastavlja za normativnu napomenu u rječniku te također, prilagođen, objavljuje na stranicama *Jezičnog savjetnika*.

Normativne napomene povezane s administrativnom jezičnom uporabom odnose se, kako pokazuju dalje u tekstu navedeni primjeri, na sve jezične razine. Dalje navodim nekoliko primjera.

2.1.1. Normativne napomene: pravopisna razina

U napomeni uz natuknice *najmoprimac* i *najmodavac* upozorava se na pravopisni problem koji se može pojaviti pri pisanju ugovora te se u normativnoj napomeni upozorava: „U ugovorima nazivi *najmoprimac* i *najmodavac* pišu se malim slovom. Pogrešno je: *Ivan Horvat* (u daljnjemu tekstu: *Najmodavac*) i *Petar Kovačević* (u daljnjemu tekstu: *Najmoprimac*), a točno je: *Ivan Horvat* (u daljnjemu tekstu: *najmodavac*) i *Petar Kovačević* (u daljnjemu tekstu: *najmoprimac*).” Takva se normativna napomena navodi uz riječi koje se često nalaze u ugovorima i u njima pišu velikim slovom (*poslodavac*, *darodavac/darovatelj*, *daroprimac*) itd. Uz zamjenicu *vi* u značenju u kojemu se opisuje značenje te zamjenice kad se

zapisuje velikim slovom (*Vi*) donosi se normativna napomena u kojoj se upozorava da se zamjenica *vi* zapisuje velikim slovom isključivo kad je riječ o obraćanju s poštovanjem jednoj osobi (u nekim je žanrovima administrativnoga stila veoma često pismeno obraćanje skupini osoba s *Vi*).

³ (*Vi*) *Vi* označuje sugovornika kojemu se govornik obraća s poštovanjem. Zamjenica za 2. lice množine piše se velikim početnim slovom isključivo kad je riječ o obraćanju jednoj osobi s poštovanjem. Ako se obraćamo skupini osoba, ta se zamjenica uvijek piše malim slovom bez obzira na to što možda poštujemo svaku od osoba kojima se obraćamo.

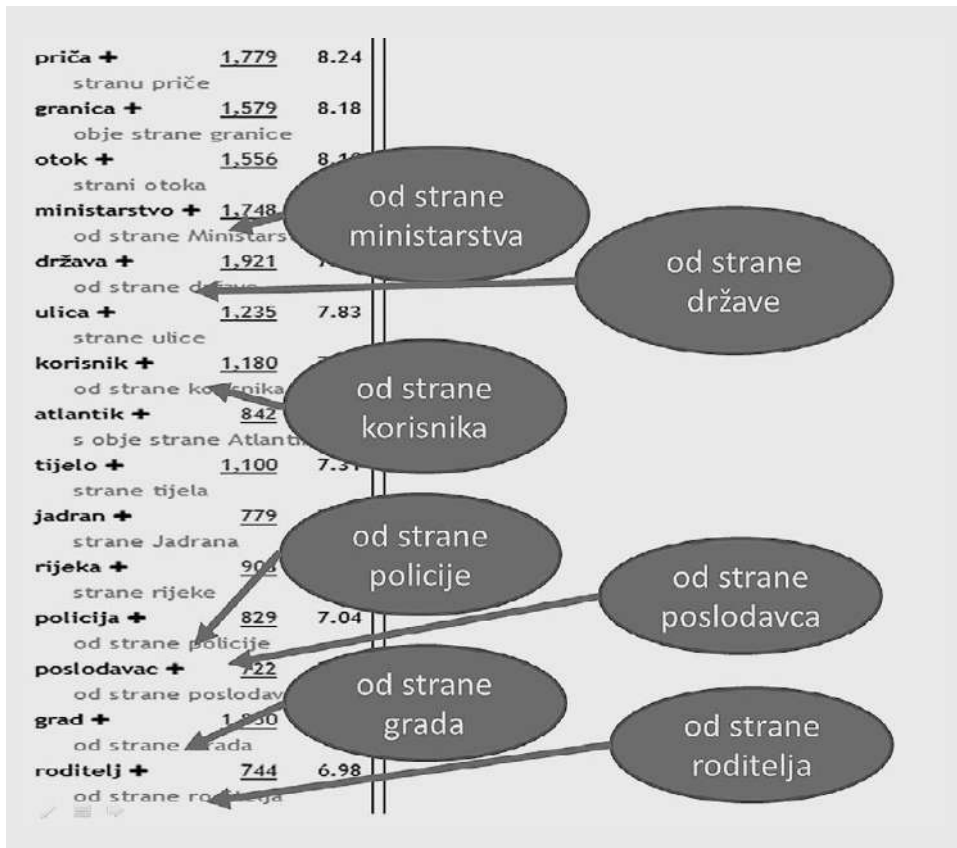
Slika 3. Normativna napomena uz 3. značenje natuknice *vi* (prikaz iz programa *TLex*)

2.1.2. Normativne napomene: sintaktička razina

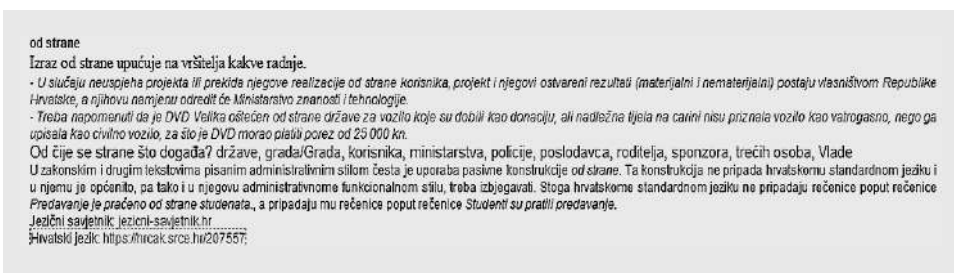
- **od strane**

Korpusna pretraga omogućuje i provjeru tvrdnje koja se često nalazi u jezičnim savjetnicima da je uporaba pasiva, osobito pasivne konstrukcije u kojoj se vršitelj radnje uvodi konstrukcijom *od strane*, značajka administrativnoga funkcionalnoga stila. Skice riječi pokazuju da su takve konstrukcije među najčešćim konstrukcijama u kojima se realizira riječ *strana* te da je tvrdnja posve utemeljena (slika 4). Imenice kojima se najčešće označuje vršitelj radnje (*ministarstvo*, *država*, *korisnik*, *policija*, *poslodavac*, *grad*) upućuju na uporabu toga izraza u administrativnome tekstu. Stoga smo smatrali potrebnim i u *Mrežniku* donijeti normativnu napomenu koja se odnosi na uporabu te konstrukcije. U obradi je donosimo u podnatuknici *od strane* (s. v. strana; slika 5).⁴

⁴ Na to da pasivnu konstrukciju s izrazom *od strane* ne treba upotrebljavati u hrvatskome standardnom jeziku upozoravaju gotovo svi jezični savjetnici, usp. Bilić i dr. (2011: 163), Alerić (2011: 133), Brabec (1984: 101), Babić (1990: 147), Težak (1991: 169), Pavešić (1971: 267) itd.

Slika 4. Prikaz stupca iz skica riječi s istaknutim najčešćim kolokacijama koje označuju vršitelja radnje u pasivnim konstrukcijama

Slika 5. Obrada podnatuknice *od strane* (s. v. strana) u programu TLex

Na slici 5. može se vidjeti i da se u obradi podnatuknice *od strane* donose poveznice na dva vanjska izvora: *Jezični savjetnik* (jezicni-savjetnik.hr) te na rad

u časopisu *Hrvatski jezik* (Lewis, 2018), u kojima se donose dodatna objašnjenja pasivne konstrukcije u kojoj je vršitelj radnje uveden izrazom *od strane* te njihova različita statusa u hrvatskome i engleskome ili njemačkome.⁵

- **dekomponirani predikat**

U *Mrežniku* se komentiraju i najčešći slučajevi dekomponiranoga predikata (*izvršiti (analizu, napad, provjeru, uplatu), obaviti (pregled, testiranje), provesti (istraživanje, ispitivanje)* itd.). Uz sve se glagole koji su sastavnica dekomponiranoga predikata donosi normativna napomena u kojoj se upozorava da dekomponirani predikat u hrvatskome standardnom jeziku, pa i u njegovu administrativnome stilu, treba izbjegavati, odnosno umjesto njega upotrijebiti odgovarajući glagol tvorbeno povezan s imenicom dekomponiranoga predikata. Donosi se i poveznica na portal *Jezični savjetnik (jezicni-savjetnik.hr)* na kojemu se iscrpno objašnjava status dekomponiranoga predikata u standardnome jeziku i osobito administrativnome stilu te donose brojni primjeri dekomponiranoga predikata.

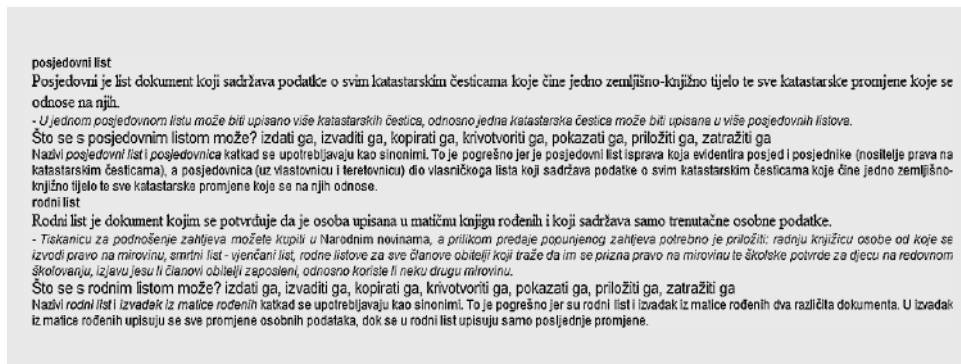
2.1.3. Normativne napomene: leksička razina

- **rodni list i izvadak iz matične knjige rođenih; smrtni list i smrtovnica; vjenčani list i izvadak iz matice vjenčanih; vlasnički list i vlastovnica**

Pri pregledavanju korpusa primijetilo se da se veoma često u općemu jeziku jedan umjesto drugoga upotrebljavaju nazivi različitoga značenja: *posjedovni list* i *posjedovnica*; *rodni list* i *izvadak iz matične knjige rođenih*; *smrtni list* i *smrtovnica*; *vjenčani list* i *izvadak iz matice vjenčanih*; *vlasnički list* i *vlastovnica*. Normativne se napomene izrađene po istome obrascu stoga donose uz sve navedene riječi i sveze.

⁵ *Jezični savjetnik*, pretraga po izrazu *od strane*: „U engleskome jeziku iznimno je česta uporaba pasivnih konstrukcija. Te se konstrukcije u hrvatskim prijevodima često prevode pasivom i kad je bolje upotrijebiti aktiv. Posebnu pozornost treba obratiti na slučajeve u kojima se u engleskome navodi vršitelj radnje uveden prijedlogom *by*. Takve rečenice treba uvijek prevesti aktivnim rečenicama. Stoga u hrvatskome standardnom jeziku nije dobro reći *Predavanje je praćeno od strane studenata*, nego treba reći *Studenti su pratili predavanje*.”

„Spomenimo i to da se pri prevođenju s engleskoga ili njemačkoga jezika, u kojima su pasivne konstrukcije manje stilski obilježene nego u hrvatskome jeziku, nerijetko upotrebljava sveza *od strane*. Općenito uporabu te sveze treba izbjegavati:...” (Lewis, 2018: 29).

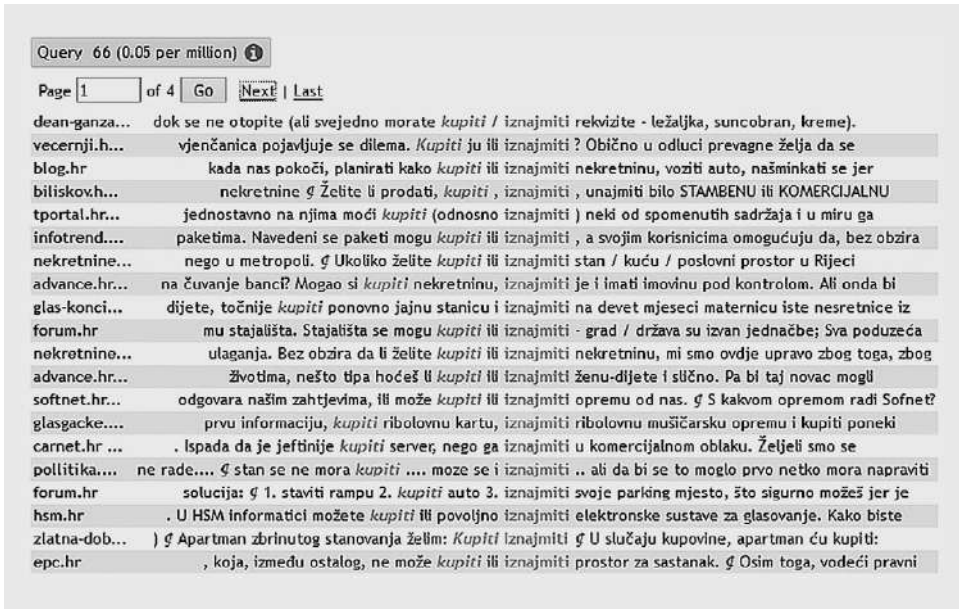
Slika 6. Normativne napomene kao dio obrade podnatuknica natuknice *list* (primjeri podnatuknica *posjedovni list* i *rodni list*)

- **iznajmiti i unajmiti**

Uz glagol *iznajmiti* navodi se normativna napomena: „U razgovoru se često glagol *iznajmiti* (koji u standardnome jeziku znači ‘dati u najam’) upotrebljava u značenju glagola *unajmiti* (koji u standardnome jeziku znači ‘uzeti u najam’). U standardnome jeziku pogrešna je npr. rečenica *Ako, primjerice, želite iznajmiti stan čija je cijena 250 eura mjesečno, pri potpisivanju ugovora s potencijalnim najmodavcem morate agenciji dati isto toliko novca.* jer u njoj umjesto glagola *iznajmiti* treba biti glagol *unajmiti*.⁶ Korpusna je pretraga pokazala da se glagol *iznajmiti* veoma često pojavljuje u značenju ‘uzeti u najam’ te potvrdila utemeljenost jezičnih savjeta koji daju i neki jezični savjetnici. To najzornije pokazuje vrlo česta kolokacija *kupiti i/ili iznajmiti*, u kojoj se glagol *iznajmiti* posve neupitno pojavljuje u tome nestandardnojezičnom značenju te pregled slučajnoga uzorka primjera u korpusu.⁷

⁶ O tome pišu mnogi jezični savjetnici, usp. npr. Dulčić (1997: 284), Opačić (2009: 85), Alerić (2011: 68), Bilić i dr. (2011: 98).

⁷ Za svaku se natuknicu i podnatuknicu uz podatke dobivene s pomoću skica riječi dodatno pregledava i 300 nasumično (s pomoću *SketchEngineove* opcije *sample*) odabranih primjera iz korpusa.

Slika 7. Pretraga korpusa *hrWac* po *kupiti* i *iznajmiti* u koordinacijskome odnosu

• podnijeti ostavku

Normativna se napomena katkad odnosi na kolokacijski potencijal pojedine riječi, a odnos prema kolokacijskome potencijalu (npr. prema normativnoj opravdanosti uvođenja određene dopune) za posljedicu ima i proglašavanje nekoga značenja standardnojezičnim, odnosno proskribiranje uporabe određene riječi u određenome značenju.

Za primjer ćemo uzeti glagol *podnijeti*. Neki jezični savjetnici⁸ ne preporučuju uporabu glagola *podnijeti* u kolokacijama poput *podnijeti ostavku*, nego savjetuju da se uz imenicu *ostavka* i slične imenice koje označuju kakav dokument kojim se što zahtijeva ili izjavljuje umjesto glagola *podnijeti* upotrebljava glagol *dati* ili *predati*.

Pretragom korpusa dobivaju se podatci da se od 77 443 potvrde riječi *podnijeti* u korpusu *hrWac* 7819 (oko desetine) odnosi na kolokaciju *podnijeti ostavku*. Taj se korpusni podatak ne može zanemariti te je u skladu s njim oblikovana

⁸ Npr. u *Lektorskoj bilježnici* s izraza *podnijeti ostavku* upućuje se znakom > na *dati ostavku*, *predati ostavku*. Navodi se da su u administrativnom stilu česte sintagme s glagolom *podnijeti* te se navode primjeri kolokacija *podnijeti tužbu/dokumente/izvješća/prijedloge* i rečenice: *Radna skupina podnijela je sedam izvješća tužiteljstvu*.

i obrada natuknice *podnijeti* (definicija značenja: *Podnijeti kakvu službenu ispravu ili dokument znači predati je službenomu tijelu.*), a normativni status kolokacija *podnijeti ostavku*, *podnijeti prijavu*, *podnijeti zahtjev*, *podnijeti tužbu*, *podnijeti izvješće*, *podnijeti žalbu* revidiran je u smislu da se te izraze u administrativnome stilu ne smatra normativno spornima. Iz slike 8. vidljivo je da je glagol *podnijeti* u korpusu *hrWac* najpotvrđeniji upravo u administrativnome kontekstu te da najčešće uvodi dopunu *ostavka*, *zahtjev*, *prijava*, *tužba*, *izvješće*, *prijedlog*, *žalba*, odnosno da se najčešće upotrebljava u administrativnome stilu. Korpusne pretrage imale su utjecaj na revidiranje normativnoga statusa mnogih jezičnih jedinica. U stupcu u kojemu se donose subjekti koji se najčešće pojavljuju uz glagol *podnijeti* najpotvrđeniji su subjekti aktivnih rečenica *policija*, *predsjednik*, *osoba*, *podnositelj*, *odvjetništvo*, *odvjetnik*, *ministar*, *član*, *vlada*, a pasivnih *izvješće*, *zahtjev*, *prijava*, *prijedlog*. Ti korpusni podatci nedvosmisleno upućuju i na potrebu preispitivanja normativnoga statusa glagola *podnijeti* u spomenutome značenju. U *Mrežniku* se on u spomenutome značenju obrađuje kao normativno neupitan glagol. Napominje se samo (u rubrici *Uporabna napomena*) da je uz neke dopune (*podnijeti tužbu*, *podnijeti zahtjev*, *podnijeti žalbu*) sinoniman s glagolom *uložiti*, a u nekima (*podnijeti izvješće*, *podnijeti prijedlog*) nije.

podnijeti (verb) Alternative PoS: adjective (freq: 9,498) noun (freq: 96) adverb (freq: 79)
Croatian Web (hrWac 2.2, ReLDI) freq = 78,105 (55.87 per million)

u akuzativu	VARN-infinitiv	kako-kada?	subjekt je	glagol ispred prijedloga
ostavka + 7,975 11.87 podnio ostavku	moći + 13,261 6.44 može podnijeti	lako + 1,216 6.85	policija + 678 7.65 policija je podnijela	u-s 3,040 3.89 protiv-s 1,277 1.63
zahtjev + 7,523 11.29	htjeti + 4,256 4.57	teško + 776 5.88	predsjednik + 265 6.45 podnio predsjednik	za-s 902 1.15 na-s 811 1.04
prijava + 6,578 11.64	biti + 4,042 5.37 će podnijeti	dobro + 604 4.16	više podnijeti	zbog-s 338 0.43
tužba + 3,348 10.80	morati + 2,020 5.44 mora podnijeti	mnogo + 381 2.91	već + 376 3.12	iz-s 308 0.39
izvješće + 1,526 9.69	trebati + 1,443 4.62 treba podnijeti	još + 287 2.63	još + 287 2.63	zahtjev + 198 7.97
prijedlog + 1,396 9	imati + 346 4.93 ima pravo podnijeti	danas + 246 3.23	odmah + 223 4.60 odmah podnijeti	prijava + 175 7.99
žalba + 1,019 9.24	spreman + 318 6.98 spremniji podnijeti	odmah + 223 4.60	također + 188 3.33	podnositelj + 132 8.30 podnositelj je podnio
teret + 783 8.79	lako + 240 6.48 lakše podnijeti	nedavno + 141 4.58	nedavno podnio	odvjetništvo + 118 7.80
podnijeti teret	odlučiti + 236 5.02	sada + 140 2.39	sada + 140 2.39	odvjetnik + 113 7.03
izvještaj + 592 8.41	pravo + 209 6.50 ima pravo podnijeti	financijski + 139 7.20	financijski podnijeti	zahtjev + 198 7.97
žrtva + 474 7.95		jučer + 138 4.60	jučer + 138 4.60	prijava + 175 7.99
prigovor + 453 8.15				podnositelj + 132 8.30
podnijeti prigovor				podnositelj je podnio
ponuda + 323 6.82				odvjetništvo + 118 7.80
molba + 316 7.64				odvjetnik + 113 7.03
poraz + 298 7.32				minister + 105 5.90
				stranka + 102 5.99
				član 89 5.23
				prijedlog 88 6.57
				vlada 87 5.07
				žrtva 86 6.76
				u-s 3,040 3.89
				protiv-s 1,277 1.63
				za-s 902 1.15
				na-s 811 1.04
				zbog-s 338 0.43
				iz-s 308 0.39
				prije-s 299 0.38
				do-s 279 0.36
				nakon-s 254 0.33
				o-s 251 0.32
				od-s 227 0.29
				bez-s 214 0.27
				sa-s 206 0.26
				po-s 93 0.12
				uz-s 83 0.11
				početkom-s 78 0.10
				tijekom-s 76 0.10
				pred-s 65 0.08
				krajem-s 60 0.08

Slika 8. Isječak iz skica riječi za glagol *podnijeti*

• pleonazmi

Posebna su vrsta administrativizama pleonazmi. Različit je i odnos jezikoslovaca prema pleonazmima u administrativnome stilu. Općenito ih se može smatrati nepoželjnom značajkom toga stila koja se pojavljuje kao sastavnica opće nepoželjne oznake toga stila, nepotrebna gomilanja riječi.⁹

Josip Silić i Ivo Pranjković (2005: 379–380) pišući o administrativno-poslovnome stilu pleonazme nazivaju „jednom od najvećih bolesti administrativno-poslovnoga stila” te navode da su tipični za administrativni stil sljedeći pleonazmi: *u području znanosti* (*znanost* je područje), *u oblasti zdravstva* (*zdravstvo* je oblast), *u domeni poljoprivrede* (*poljoprivreda* je domena), *u sferi privređivanja* (*privređivanje* je sfera), *u procesu stjecanja neovisnosti* (*stjecanje* je proces) i *u stanju rezignacije* (*rezignacija* je stanje). Takvi su i izrazi *pomoću, posredstvom, preko i putem* u izražavanju instrumentala sredstva, npr.: *To možete riješiti pomoću računala* (umjesto: *To možete riješiti računalom.*), *Ljudi će biti obaviješteni putem javnih medija* (umjesto: *Ljudi će biti obaviješteni javnim medijima.*) i sl. O tome trebaju li pleonazmi u administrativnome stilu postoje i drukčija mišljenja,¹⁰ ali ako uzmemo u obzir da se kao poželjna značajka toga stila najčešće spominje jednostavnost i razumljivost te slijeđenje svih općih norma standardnoga jezika, smatramo da pleonazme u administrativnome stilu treba izbjegavati (naravno, s iznimkom obvezatnih pleonazama: pleonazama uvjetovanih strukturom jezika, imenskih pleonazama i frazemskih pleonazama). Ipak, neki pleonazmi zbog svoje formulaičnosti u poslovnoj komunikaciji imaju svoje uporabno opravdanje.

⁹ U engleskome ta se pojava, osobito u kontekstu nepoželjnih značajka poslovnoga stila, naziva *wordiness*. Osim pleonazama ona uključuje i prazne riječi i izraze te općenito nepotrebno gomilanje riječi. Taj naziv stoga obuhvaća npr. i dekompoziciju predikata, odnosno svaku uporabu više riječi nego što je dovoljno da se prenese poruka.

¹⁰ U radu *Funkcionalni stilovi i sintaksa I*. Pranjković zastupa drukčije gledište te govoreći o različitim tipovima nominalizacije (uz napomenu da je svojstvena apstraktnim funkcionalnim stilovima, a osobito administrativnomu), upozorava na širenje „pojedinih imenskih konstrukcija novim imenskim (pleonastičkim) elementima, kojima je funkcija da preciziraju ili istaknu sadržaj poruke” (Pranjković, 1996: 521) te navodi primjere: *u oblasti politike, na području Dalmacije, u domeni zakonodavstva, u sektoru turističke privrede, u sferi informiranja, na polju međunarodne suradnje*. Za takve konstrukcije Pranjković kaže da „nisu nešto što treba izbjegavati i/ili smatrati pogrešnim u svim funkcionalnim stilovima. Naprotiv, oni su u funkcionalnim stilovima apstraktnijega tipa posve obična i vrlo česta pojava, a pogrešnim treba smatrati samo pretjerivanje u njihovoj uporabi ili uporabu u funkcionalnom stilu kojemu oni nisu svojstveni.” (Pranjković, 1996: 522).

To su pleonazmi poput *lijepo/ljubazno/toplo/unaprijed zahvaljujemo, ljubazno vas molimo*. Uz takve se pleonazme ne donosi normativna nego uporabna napomena. Više o tome u poglavlju 2.2.

Pleonazmi u *Mrežniku* nemaju posebnu natuknicu, nego se, kad je riječ o tautološkome pleonazmu, njihov normativni status objašnjava uz svaku od sastavnica.¹¹ Primjerice, sljedeća se normativna napomena koja se odnosi na pleonazam *kako i na koji način* donosi uz natuknice *kako i način*: „Pleonazam je gomilanje istoznačnih riječi. Pleonazam je stoga i izraz *kako i na koji način*. Budući da je *kako* prilog koji uvodi pitanje o načinu te znači isto što i *na koji način*, nepotrebno je u istoj rečenici upotrijebiti i *kako i na koji način*. Umjesto *Kako i na koji način planiraš riješiti problem?* dovoljno je *Na koji način planiraš riješiti problem?* ili još kraće i jednostavnije *Kako planiraš riješiti problem?*” Kad je riječ o pleonazmu u užemu smislu, pleonazmu nesimetrične strukture u kojemu se samo jedna sastavnica može izostaviti jer je uključena u značenje druge sastavnice (*planirati unaprijed, proces proizvodnje* itd.), normativna se napomena donosi uz nosivu sastavnicu (onu koja se ne može izostaviti: to su sastavnice *domena, oblast, pitanje, područje, polje, problem proces, stanje* itd.), npr. uz *proizvodnja*: „Pleonazam je gomilanje istoznačnih riječi, pri kojemu je značenje jedne riječi već uključeno u značenje druge riječi. Pleonazam je stoga i izraz *proces proizvodnje* (i svaki drugi izraz u kojemu riječ uz riječ *proces* označuje kakav proces) jer je značenje riječi *proces* uključeno u značenje riječi *proizvodnja*. Umjesto *Morali smo obustaviti proces proizvodnje*, dovoljno je *Morali smo obustaviti proizvodnju*.”

¹¹ Tautološki je pleonazam simetričan, odnosno svaka od njegovih sastavnica sinonimna je sa svim ostalim sastavnicama i bilo koja se sastavnica može izostaviti bez promjene značenja (*čak štoviše, kako i na koji način*). U pleonazmima koji nisu tautološki (pleonazmima u užemu smislu riječi) može se izostaviti samo jedna sastavnica, npr. *u oblasti zdravstva > u zdravstvu*. Opširnije o klasifikaciji pleonazama i o odnosu naziva *redundancija, tautologija i pleonazam* v. u Hudeček, Lewis, Mihaljević (2011).

Od pleonazama koji imaju naglašivačku/uvjeravačku funkciju česti su u administrativnim tekstovima npr. *odgovorno tvrdimo*, *u potpunosti je provedeno*, *osobno smatram(o)*. Velik broj potvrda takvih pleonazama zahtijeva da se preispita njihov normativni status u administrativnome funkcionalnom stilu s obzirom na njihovu potencijalnu pragmatičku vrijednost, osobito u govorenome tekstu.

tvrditi (verb) Alternative PoS: adverb (freq: 11,871)
Croatian Web (hrWaC 2.2, ReLDI) freq = 321,108 (229.73 per million)

<u>veznik</u>	67.51	<u>subjekt_je</u>	31.86	<u>kako-kada?</u>	14.48	
kako +	<u>37,345</u>	8.73	izvor +	<u>3,151</u>	9.62	
tvrdi kako			izvori tvrde			
da +	<u>170,011</u>	8.51	stručnjak +	<u>2,668</u>	9.17	
tvrdi da			stručnjaci tvrde da			
nitko +	<u>333</u>	4.61	znanstvenik +	<u>1,773</u>	8.68	
tvrdi da nitko			znanstvenici tvrde da			
ništa +	<u>454</u>	4.45	odvjetnik +	<u>951</u>	8.01	
				odgovorno +	<u>2,086</u>	10.30
				odgovorno tvrdim da		
				uporno +	<u>1,440</u>	9.18
				uporno tvrdi		
				kategorički +	<u>512</u>	8.42
				decidirano +	<u>307</u>	7.69
				decidirano tvrdi		

Slika 9. Prikaz dijela skica riječi za glagol *tvrditi*; u trećemu se stupcu pokazuje da je izraz *odgovorno tvrditi* najčešći od izraza ustrojstva *prilog + tvrditi*

osobno (adverb)
Croatian W

<u>je_ispred</u>	83.97	
biti +	<u>27,472</u>	6.19
misliti +	<u>5,131</u>	9.01
Osobno mislim da		
smatrati +	<u>3,320</u>	9.22
Osobno smatram da		
poznavati +	<u>2,258</u>	8.87
osobno poznajem		

Slika 10. Prikaz stupca iz skica riječi za prilog *osobno*; pokazuje da je izraz *osobno smatrati* treći po čestoci izraz ustrojstva *osobno + glagol*

- **frazeologizirani administrativizmi: na licu mjesta**

Izraz *na licu mjesta* administrativizam je koji je veoma dobro potvrđen u različitim vrstama administrativnih tekstova. U obradi toga izraza, koji se u *Mrežniku* donosi kao podnatuknica natuknice *lice*, donosi se uporabna napomena: „Izraz *na licu mjesta* (*s lica mjesta, na lice mjesta*) pripada administrativnomu stilu hrvatskoga jezika. Osobito je čest u policijskim izvješćima i novinskim prikazima kakva događaja ili događanja.” Taj je izraz bio proskribiran već u Rožičevim *Barbarizmima* (1913: 43): „lice mjesta (*facies loci*) je latinizam; mjesto: bio sam na licu mjesta (*in facie loci*), – treba reći bio sam na mjestu, obnašao sam mjesto, uvjerio sam se glavom (*sâm*) kakvo je mjesto”, a savjet da uporaba toga izraza nije poželjna u hrvatskome standardnom jeziku ponavljaju i neki suvremeni jezični savjetnici, npr. Alerić (2011: 119) donosi: *licu mjesta, na licu mjesta* – bolje je *na samo mjesto, na samom mjestu*.

Kao normativno neupitan administrativno-pravni izraz opisao ga je već Pavešić (1971: 136): „Izraz *na licu mjesta, na lice mjesta* upotrebljava se prema lat. *facies loci* kao administrativno-pravni termin i kao takav ne može se zamjenjivati inače boljim izrazima: *na samome mjestu, na samo mjesto, mjestimice* i sl.” (Pavešić, 1971: 136). Kao normativno nesporan administrativni izraz taj se izraz donosi i u *Mrežniku*.

<u>u genitivu-n</u>		13.55
mjesto +	<u>11,818</u>	12.42
na licu mjesta		
zemlja +	<u>2,086</u>	9.08
s lica zemlje		
pravda +	<u>927</u>	9.37
pred lice pravde		

Slika 11. Prikaz stupca iz skica riječi za riječ *lice*; pokazuje se da je u konstrukcijama *lice + imenica u G* najpotvrđeniji izraz *na licu mjesta*

na licu mjesta

Na licu mjesta označuje da se što događa tamo gdje se događa ili se nalazi što drugo.

Kako bi omogućili i potaknuli ravnopravno sudjelovanje svih sudionika, program će osim uobičajenih predavanja i radionica uključivati i moderirane rasprave, a jedan dio kreirat će sami sudionici na licu mjesta. U okviru tih priprema obaviti će se čišćenje posuda za otpad koje će se provoditi na licu mjesta.

izraz na licu mjesta (s lica mjesta, na lice mjesta) pripada administrativnom stilu hrvatskoga jezika. Osobito je čest u policijskim izvješćima i u novinskim prikazima kakva događaja ili događanja. [Lana] [Domagoj]

Slika 12. Prikaz obrade izraza *na licu mjesta* u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* (prikaz iz programa *TLex*)

2.2. Pragmatički i funkcionalni status administrativizama

Velika se pozornost u *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* poklanja pragmatičkome opisu pojedinih jezičnih jedinica. Jedinice se s toga aspekta opisuju u rubrici *Uporabna napomena*. Riječi i izrazi koji pripadaju određenomu funkcionalnom stilu te su za njega karakteristični redovito imaju uporabnu napomenu. Uporabna napomena odnosi se na natuknicu ili podnatuknicu ili na pojedinu kolokaciju u koju riječ ili sveza stupa u pojedinome značenju. Neke su uporabne napomene veoma kratke i njima se samo napominje da se određena jedinica često upotrebljava u administrativnome stilu. Npr. uz jednu od definicija veznika *ako* (koja opisuje njegovu uporabu u stvarnim uvjetnim rečenicama) donosi se uporabna napomena: „Stvarne uvjetne rečenice s veznikom *ako* veoma su česte u administrativnome stilu, npr: *Pisana ponuda obvezuje ponuditelja iako je nije potpisala službena osoba samo ako je dana na poslovnom papiru s kojim se on služi u svom poslovanju; ako je potpisana na uobičajeni način; Ako se odnosi na posao kojim se ponuditelj redovito bavi i njegov redoviti opseg te ako ponuđenik nije mogao znati da je ponudu potpisala neovlaštena osoba.*”, uz vezničku skupinu *u slučaju da* (s. v. slučaj): „Veznička skupina *u slučaju da* osobito je česta u administrativnim tekstovima i neutralna je značajka administrativnoga stila.” itd.

Uz česte se administrativizme donose opširnije uporabne napomene. U ovome radu prikazat ćemo nekoliko administrativizama naglašeno pragmatičke funkcije koje smo za potrebe obrade podijelili u nekoliko skupina. Ovdje ćemo prikazati nekoliko primjera iz tipskih skupina. Veliku skupinu administrativizama čine:

- izrazi ljubaznosti:
 - kojima se izriče zahvalnost: *srdačno/toplo/iskreno/ljubazno zahvaljujemo*
 - kojima se nastoji pridobiti primatelja poruke, npr.: *ljubazno vas molimo, unaprijed zahvaljujemo*
 - izrazi uljudnoga odbijanja/ograđivanja, npr. (*nažalost*) *nismo u mogućnosti*
 - perskriptivni izrazi, npr. *dužan je, obvezan je*

Uporabne napomene donosimo i za ostale česte administrativizme (*na licu mjesta, biti suglasan, s poštovanjem, dragi svi*).

2.2.1. Izrazi ljubaznosti: *srdačno/toplo/iskreno/ljubazno zahvaljujem(o), ljubazno vas molim(o), unaprijed zahvaljujem(o)*

Navedeni se izrazi u pravilu upotrebljavaju u službenoj komunikaciji kako bi se primatelja poruke pridobilo da iziđe ususret molbi ili zahtjevu. Njima se naglašava očekivanje, izražava nada u povoljno rješavanje molbe ili zahtjeva, odnosno (izrazom *unaprijed zahvaljujemo*) preudicira donošenja odluke o molbi ili zahtjevu u korist onoga koji ju je uputio. Tako se funkcije tih izraza opisuju i u uporabnoj napomeni u natukničkom članku pod određenim značenjem nosive riječi (izraz *ljubazno vas molimo* spominje se u uporabnoj napomeni pod natuknicom *moliti*, a *unaprijed zahvaljujem(o)* u uporabnoj napomeni pod natuknicom *zahvaljivati*). Korpusna pretraga pokazala je da su najčešći prilozi koji se pojavljuju uz glagol *zahvaljivati* prilozi *unaprijed, srdačno, iskreno, toplo* (slika 13.). Primjeri su u pravilu iz tekstova koji pripadaju administrativnomu funkcionalnom stilu. Velikim je brojem primjera potvrđen izraz *unaprijed zahvaljujem/zahvaljujemo*, kojim pošiljatelj poruke iskazuje svoju nadu u pozitivan odgovor na svoju molbu ili zahtjev. Primjeri iz korpusa pokazuju da se taj izraz upotrebljava isključivo u administrativnome stilu. Stoga se uz glagol *zahvaljivati* u značenju opisanome definicijom *Zahvaljivati znači izražavati zahvalnost*. donosi uporabna napomena: „U poslovnoj komunikaciji česti su izrazi *unaprijed zahvaljujem(o)* i *ljubazno zahvaljujem(o)*. Prvi je izraz primjer tekstnoga pleonazma jer se pojavljuje u dopisima u kojima se moli za što, pa je jasno da usluga još nije napravljena, a drugi klasičnoga pleonazma jer zahvaljivanje podrazumijeva ljubaznost. Međutim, kao i izrazi *toplo zahvaljujem(o), srdačno zahvaljujem(o), iskreno zahvaljujem(o)*, ti su izrazi uobičajeni u poslovnoj komunikaciji te se njima izražava osobita zahvalnost

onomu s kim se komunicira za kakvu uslugu koja je komu napravljena ili koju tko traži, a izrazom *unaprijed zahvaljujemo* izražava i nada da će onaj komu je dopis upućen izići ususret njegovu pošiljatelju.”

glagol_ispred_prijedloga			kako-kada?	
na-s	8,813	18.06		24.13
od-s	1,225	2.51	unaprijed +	3,193 10.74
za-s	1,061	2.17	Unaprijed zahvaljujem	
u-s	703	1.44	srdačno +	162 8.68
sa-s	122	0.25	iskreno +	506 8.00
iz-s	107	0.22	iskreno zahvaljujemo	
uz-s	64	0.13	toplo +	133 7.70
zboq-s	35	0.07	. Najtoplije zahvaljujem	

Slika 13. Isječak iz skica riječi za glagol *zahvaljivati*; stupac prikazuje da su najčešći prilozi koji se pojavljuju uz taj glagol *unaprijed*, *srdačno*, *iskreno* i *toplo*

Query ljubazno, vas, molim 69 (0.00 per million) ⓘ

Page 1 of 4 Go Next | Last

caritas.hr... Caritas može staviti na raspolaganje, ljubazno Vas molim da kontaktirate direktora Caritas Italije,

mojakuhinj... nas kontaktirajte na brojeve: ♪ Poštovani, ljubazno Vas molim ponudu za dva ormara za koje dostavljam skice u

autoservis... . ♪ VOLVO 5-40 - GDJE JE FILTER GORIVA? ♪ PITANJE: Ljubazno Vas molim da mi pomognete da mi kažete gdje se nalazi

dubrovnik.... MESIĆU VEZANO ZA SLUČAJ KAP: KRISTA LAPTALA - Ljubazno Vas molim , kao gradonačelnica Grada Dubrovnika, da

glas-konci... se među ostalim nalazi i sljedeće: "Poštovani, ljubazno Vas molim da mi odgovorite na jedno pitanje koje

vecernji.h... , to spada u minimalne profesionalne zahtjeve. Ljubazno vas molim da još jednom pročitate tekst koji sam napisala

unizg.hr jedan termin (predavanje ♪ početka semestra). ♪ Ljubazno vas molim da od sada nadalje vodite evidenciju radnih

sfsb.hr ? " možete kupiti na sljedećoj stranici: ♪ Ljubazno vas molim za petnaestak minuta Vašeg vremena za

autoservis... iz prve, ali uredno upali u drugom pokušaju. Ljubazno Vas molim da me uputite što mi je činiti, na što da skrenem

slimming-c... sam za vaše usluge no prije svega ljubazno vas molim okviran prijedlog tretmana koje smatrate

glas-konci... za nebo", "Alfa i Omega", "Tebe tražim". Ljubazno vas molim odgovor ili na naznačenu e-mail adresu ili u

politika.... kakvu poruku čitateljima politika.com-a? ♪ Ljubazno vas molim da počnete povezivati svoje postupke na dan

akademija... promijeniti tijekom trajanja javne rasprave, ljubazno Vas molim informaciju, hoćete li oglasiti novu javnu

vvz.hr standarda, moj dom je još uvijek bez sina. Ljubazno vas Molim recite mi razlog " ♪ Slušajući, krajevi

hazu.hr i način citiranja jednak onome u Acta Cryst. ♪ Ljubazno Vas molim da se pridržavate navedenog roka. Ujedno molim

cybermed.h... sasvim novih igara.... ♪ Aplastična anemija ♪ Ljubazno Vas molim da mi odgovorite, u slučaju 19 - ka, koji ima

klinfo.hr ... u vidu jakog protjeva ♪ Poštovana / i liječnici, ljubazno Vas molim Vaše mišljenje u vezi sljedećeg: imam bebicu od

virogena.h... pozdrav. Dr. Dorić ♪ Poštovana Dr. Dorić, ljubazno Vas molim odgovore na nekoliko pitanja. Zanima me dali

udruga-sta... uplatnice i ne mogu dokazati svoju uplatu. Ljubazno Vas molim na koji način mogu izbjeći ponovno plaćanje (

puznica.hr... Mnogo će toga biti jasnije. Ljubazno Vas molim da mi pošaljete svaki za Vas relevantni podatak

Slika 14. Prikaz isječeka rezultata pretrage korpusa *hrWac* po izrazu *ljubazno vas molim(o)*

Sketch Engine hr Croatian Web (hrWaC 2.2, RFTagger)

Home
Search
Word list
Word sketch
Thesaurus
Sketch diff
Corpus info
My jobs
User guide

ljubazno (*adverb*) Alternative PoS: *noun* (freq: 5)
Croatian Web (hrWaC 2.2, RFTagger) freq = 4,941 (3.51 per mill)

je ispred	86.74	koordinacija	13.74	infinitiv	4.35
zamoliti +	218 9.41	uslužno	27 10.07	zamoliti	31 7.45
moliti +	505 8.74	ljubazno i uslužno osoblje		ljubazno zamoliti da	
ustupiti	58 8.44	susretljivo	23 9.91	pozdraviti	5 4.21
je ljubazno ustupio		ljubazno i susretljivo osoblje		odbiti	7 4.03
pozdraviti	96 8.08	pristojno	17 8.20	dočekati	7 3.53

Slika 15. Prikaz dijela skica riječi priloga *ljubazno*; pokazuje se da je izraz *ljubazno zamoliti* prvi po čestoći izraz ustrojstva *ljubazno + glagol*

2.2.2. Izrazi uljudnoga odbijanja/ograđivanja: (*nažalost*) *nismo u mogućnosti*

Izraz *biti u mogućnosti* najčešće je u korpusima potvrđen u zanijekanome obliku u 1. licu jednine ili množine: *nisam/nismo u mogućnosti*, obično u kontekstu: *Nažalost, nisam/nismo u mogućnosti*. Dok bismo izraz *biti u mogućnosti* mogli tumačiti kao tipičan primjer dekomponiranoga predikata, za koji vrijedi normativna preporuka da ga, kad god je to moguće, treba zamijeniti punoznačnim glagolom (u ovome slučaju glagolom *moći*), zanijekani izraz ima pragmatičku vrijednost, odnosno funkciju uljudnoga odbijanja ili ograđivanja i upravo je karakterističan za administrativni stil (pogotovo za poslovni podstil) hrvatskoga standardnoga jezika.

zenstud.hr... Časopis Treća? § 6. Mogu li se zaposliti kod vas? § Nažalost nismo u mogućnosti obvarati nova radna mjesta. Ukoliko biste samoborka... tak minu ta, dok je u Zagrebu isporuka sutradan. Nažalost nismo u mogućnosti organizirati dostavu za tako malu količinu. div.com.hr... Vam se ne javimo u roku od 30 dana, Vašu zamolbu nažalost nismo u mogućnosti uzeti u razmatranje te Vam se unaprijed dump.hr bi svi bili u mogućnosti raditi. S obzirom da nažalost nismo u mogućnosti omogućiti svakom sudioniku rad na svom matica.hr ... fotografija jest fotografija opažanja. Iako nažalost nismo u mogućnosti sagledati njegov opus u cijelosti, jer je biobio.hr ... njen status na adresi dostave službe. Nažalost nismo u mogućnosti utjecati na daljnju brzinu dostave i moguće petrokemij... . § Ukoliko se ne javimo u predviđenom roku, nažalost nismo u mogućnosti ispuniti Vaš zahtjev § Ā § U specifičnoj se

Slika 16. Prikaz isječka rezultata pretrage korpusa *hrWac* po izrazu *nažalost nismo u mogućnosti*

Stoga se uz podnatuknicu *biti u mogućnosti* (s. v. *biti*) donosi ova uporabna napomena: „Izraz *biti u mogućnosti* značajka je administrativnoga funkcionalnog stila i čest je u poslovnoj komunikaciji. Taj je izraz u standardnome jeziku, pa tako

i u njegovu administrativnome stilu, bolje zamijeniti glagolom *moći*. On se veoma često pojavljuje i u zanijevanome obliku, u 1. licu prezenta (*nažalost, nisam/nismo u mogućnosti*) i njime se izriče ljubazno odbijanje, ograđivanje, odbijanje kakve molbe ili prijedloga. U tome stilu i u toj funkciji izraz naglašeno pragmatičke vrijednosti *nisam/nismo u mogućnosti* nije pogrešno upotrebljavati.”

2.2.3. Preskriptivni izrazi: *biti dužan*, *biti obvezan*

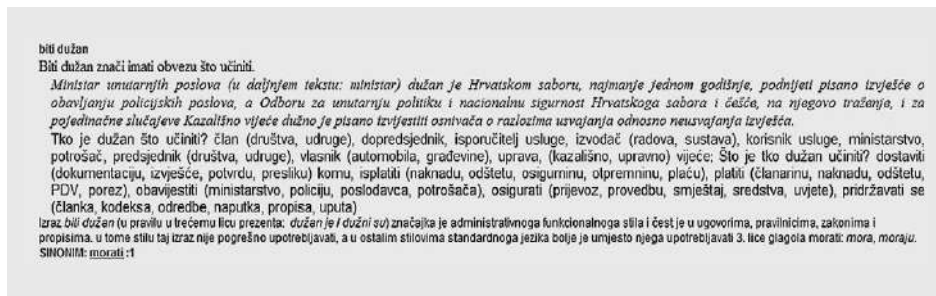
Izraz *biti dužan* smatra se tipičnim administrativizmom te je veoma čest u zakonima, propisima, ugovorima itd. U ostalim funkcionalnim stilovima ne smatra se dobrom uporaba toga izraza. Korpusna pretraga pokazuje da je taj izraz najčešće upotrijebljen u preskriptivnim žanrovima administrativnoga stila. U *hrWacu* potvrđen je u 8530 primjera (*dužan je*) i 4466 (*dužni su*). Taj se izraz u *Mrežniku* obrađuje kao podnatuknica natuknice *biti* s definicijom: *Biti dužan znači imati obvezu što učiniti*. te uz uporabnu napomenu: „Izraz *biti dužan* (u pravilu u trećemu licu prezenta: *dužan je* i *dužni su*) značajka je administrativnoga funkcionalnog stila i čest je u ugovorima, pravilnicima, zakonima i propisima. U tome stilu taj izraz nije pogrešno upotrebljavati, a u ostalim stilovima standardnoga jezika bolje je umjesto njega upotrebljavati 3. lice glagola *morati*: *mora*, *moraju*.” Isto je i s izrazom *biti obvezan*, koji je u *hrWacu* potvrđen također u administrativnome kontekstu u 2399 (*obvezan je*) i 1222 (*obvezni su*) primjera, te se podnatuknice *biti dužan* i *biti obvezan* povezuju kao sinonimne (objema je sinonim i stilski neutralan glagol *morati*). Razlika u uporabi tih sinonimnih izraza u odnosu na glagol *morati* opisuje se u uporabnoj napomeni uz podnatuknice *biti dužan* i *biti obvezan*.

Query je, dužan 12,544 (9 per million) ⓘ

Page 1 of 628 Go Next | Last

vutours.hr... VuTours pretrpio dodatnu štetu, putnik je dužan istu nadoknaditi. Ukoliko za vrijeme
vutours.hr... reklamaciji. Pisanu reklamaciju putnik je dužan uložiti u roku od 8 dana nakon završetka
vutours.hr... i rok za podnošenje reklamacije. Organizator je dužan donijeti pismeno rješenje na ovaj prigovor u
vutours.hr... biti Hrvatsko pravo. § Obveze VuToursa § VuTours je dužan brinuti se o izvršenju usluga, kao i o izboru
vutours.hr... sukladno dobrim običajima u turizmu. VuTours je dužan putniku pružiti sve ugovorene usluge za
vutours.hr... pogreške u tisku. § Obveze putnika § Putnik je dužan brinuti se da osobno ispuni uvjete predviđene
zakon.hr radi upisa kaznenog djela ili sankcije. § (4) Sud je dužan utvrditi identitet predstavnika pravne osobe
zakon.hr za sudjelovanje u postupku. Pravna osoba je dužna sudu dostaviti podnesak kojim je odredila svog
zakon.hr) U prvom pozivu sud će upozoriti pravnu osobu da je dužna odrediti predstavnika u roku od osam dana od
zakon.hr . § Obveza trgovca § Članak 5. § (1) Trgovac je dužan potrošaču ispuniti ugovor u skladu s odredbama

Slika 17. Prikaz isječka rezultata pretrage korpusa *hrWac* po izrazu *je dužan*

Slika 18. Prikaz obrade podnatuknice *biti dužan* (s. v. biti) s uporabnom napomenom

3. ZAKLJUČAK

E-rječnici, osobito rječnici koji se izvorno pišu za mrežu (*web-born*) otvaraju mnoge mogućnosti koje tiskani rječnici nemaju i omogućuju donošenje veće količine relevantnih podataka. Također, alati koji se upotrebljavaju pri njihovoj izradi, što se u radu pokazuje na primjeru *Hrvatskoga mrežnoga rječnika – Mrežnika*, omogućuju laku provjeru nekih jezičnih činjenica, a to za posljedicu ima i revidiranje / dodatnu razradu normativnih preporuka te bolji uvid u pragmatičke činjenice. U radu se sve to pokazuje na primjeru obrade administrativizama, funkcionalne kategorije koja je vrlo oskudno obrađena u tiskanim rječnicima hrvatskoga jezika te se objašnjavaju smjernice kojima se u obradi administrativizama vode urednici i autori *Mrežnika*. Pokazuje se da se riječima i izrazima tipičnima za određeni funkcionalni stil u mrežnome rječniku može pristupiti mnogo kompleksnije nego u tiskanome rječniku, a korpusne pretrage s pomoću korpusnoga alata skica riječi zbog jednostavnoga uvida u kolokacijski i funkcionalni potencijal jezične jedinice često za posljedicu imaju reviziju njezina normativnoga statusa te omogućuju bolji uvid u njezinu funkcionalnu i pragmatičku vrijednost.

LITERATURA

- Alerić, Marko, 2011. *Poslovni jezični savjetnik*. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora.
 Babić, Stjepan, 1990. *Hrvatska jezikoslovna čitanka*. Zagreb: Globus.
 Bilić, Marija i dr., 2011. *Lektorska bilježnica*. Zagreb: HRT.
 Brabec, Ivan, 1984. *100 jezičnih savjeta*. Zagreb: Školske novine.

- Čubrić Javornik, Mirjana, 2016. Kako prevesti modalni glagol *shall* u pravnome tekstu?. *Hrvatski jezik*. 3/1: 28–29.
- Dulčić, Mihovil, 1997. *Govorimo hrvatski*. Zagreb: Naprijed, Biblioteka Hrvatski radio.
- Hudeček, Lana, 2016. Je li agencija regulatorna ili regulativna?. *Hrvatski jezik*. 3/2: 28–29.
- Hudeček, Lana; Lewis, Kristian; Mihaljević, Milica, 2011. Pleonazmi u hrvatskome standardnom jeziku. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 37/1: 41–72.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vukojević, Luka, ur., 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine.
- Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vukojević, Luka, 2010. *Jezični savjeti*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Lewis, Kristian, 2018. Kada radimo *party* za ekipu. *Hrvatski jezik*. 5/2: 28–29.
- Mrčela, Marin; Lewis, Kristian, 2016. *Pravno nazivlje i hrvatski jezik*. Zagreb: Udruga hrvatskih sudaca.
- Opačić, Nives, 2009. *Reci mi to kratko i jasno*. Zagreb: Novi Liber.
- Pavešić, Slavko, ur., 1971. *Jezični savjetnik s gramatikom*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Pranjković, Ivo, 1996. Funkcionalni stilovi i sintaksa. *Suvremena lingvistika*. 41–42/1–2: 519–527.
- Rožić, Vatroslav, 2013. *Barbarizmi u hrvatskom jeziku*. Zagreb: Tisak i naklada knjižare L. Hartmana.
- Silić, Josip; Pranjković, Ivo, 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- Silić, Josip, 2006. *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disput.
- Šonje, Jure, ur., 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Školska knjiga.
- Težak, Stjepko, 1991. *Hrvatski naš svagda(š)nji*. Zagreb: Školske novine.

MREŽNE STRANICE

- Lehman, Christian, 2005. *Pleonasm and hypercharacterization*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.199.9333&rep=rep1&type=pdf> (pristupljeno 1. veljače 2019.)
- Hrvatski jezični portal* <http://hjp.znanje.hr/> (pristupljeno 3. veljače 2019.)

ADMINISTRATIVE EXPRESSIONS IN CROATIAN WEB DICTIONARY – MREŽNIK

Abstract

This paper analyses the treatment of administrative expressions in contemporary dictionaries of Croatian and in the *Online Croatian Dictionary – Mrežnik*. Being a corpus-based and web-born dictionary, *Mrežnik* allows for many opportunities that standard print dictionaries cannot offer. Here we are looking at how these opportunities can be used to describe expressions in administrative language (at both lexical and syntactic levels), as well as for describing pragmatical facts (hypercourtesy, for example) that are seen in certain genres of administrative style. Since *Mrežnik* is a normative dictionary, the issue of the normative status of administrative expressions inevitably crops up, from the point of view of (un)acceptability of examples of administrative language and how this status should be marked in the dictionary.

Keywords: administrative expression, administrative style, e-lexicography, e-dictionaries, web dictionaries, *Croatian Web Dictionary*, *Mrežnik*